

ThB. Pavel Proksa

Narodil sa 3. novembra 1919 v Malom Záluží. Základnú školu vychodil v rodisku a gymnázium v Nitre. Teológiu študoval na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave. Štúdiá ukončil akademickým titulom bakalár bohoslovía. Za evanjelického kňaza bol ordinovaný 27. júna 1943 prof. Dr. Jánom Jamnickým v Bratislave v kostole na Legionárskej ulici.

Kaplánom bol v Brezovej pod Bradlom, Nových Sadoch, Martine, Bratislave a Piešťanoch. V roku 1943 získal kvalifikáciu katechéta a učil náboženstvo na stredných školách v Martine, kde založil a viedol SEM učňovskej mládeže. Po zložení kňazskej skúšky bol roku 1945 zvolený za farára v Košariskách – Prieipasnom, kde ho inštaloval biskup Dr. S. Š. Osuský. Za jeho účinkovania sa v Košariskách uskutočnila generálna oprava kostola; na kopaniciach ostala pamätná jeho misionárska činnosť, ktorú spolu s ďalšími farármi organizoval v roku 1949. Okrem kňazských povinností pracoval aj ako tajomník MO Matice slovenskej, obecný knihovník a v Čs. Červenom kríži. Od roku 1949 v historickom Nitrianskom senioráte zastával funkciu dekana Myjavského dekanátu, zapisovateľa a pokladníka seniorálnej pastorálnej konferencie, zapisovateľa vnútornomisijného výboru a predsedu seniorálnej Podporovne.

V rokoch 1955 – 1991 pôsobil v Holíči, kde nadviazal na duchovné dedičstvo Boorovcov. Bol kazateľom slova Božieho, ktorý dbal o čistotu učenia evanjelickej cirkvi. Venoval sa výchove mládeže, pastorácii a upevneniu zboru po stránke duchovnej, mravnej, organizačnej i hospodárskej. Počas celého jeho účinkovania v Holíči sa na školách nepretržite vyučovalo náboženstvo. V Holíči organizoval opravu kostola, rekonštrukciu fary i cirkevných budov vo fíliách. V rokoch 1958 – 1964 bol konseniorom Myjavského seniorátu.

V rokoch 1968-69 sa angažoval v obrodnom hnutí ev. a. v. cirkvi a jeho zásluhou ako zapisovateľa sa zachovali mnohé dokumenty z tohto obdobia. Za svoju činnosť mu v období normalizácie hrozilo odňatie štátneho súhlasu pre výkon kňazskej služby. Bol zbavený všetkých funkcií a bolo mu znemožnené publikovanie. Po dlhej odmlke sa ozval až koncom osemdesiatych rokov. Pamätný ostal jeho príhovor na 1. valnom zhromaždení obnoveného Združenia evanjelických duchovných v roku 1990 v Piešťanoch, ktorý sa niesol v znamení odkazu „Nažívajte tak, ako je dôstojné evanjelia Kristovho“.

Od 1. 9. 1991 po 46-ročnej kňazskej službe pre zhoršený zdravotný stav odišiel do dôchodku.

Pavel Proksa bol literárne činný. Písal úvodníky, úvahy, polemiky, apológie, kázne, recenzie, besednice, básne. Prekladal z cudzojazyčnej literatúry, skladal piesne, tvoril nápevy a ich harmonizácie. Okolo 240 článkov mu vyšlo v cirkevných časopisoch.

Keď v rokoch normalizácie nemohol publikovať v cirkevných časopisoch, venoval sa cirkevnej a regionálnej histórii, predovšetkým histórii Záhoria. Napísal viac ako 70 článkov s touto tematikou.

Okrem publikácií v časopisoch pripravil na vydanie výber z diela Juraja Struhárika „Bdejte, stojte pevne vo viere“, históriu seniorálnych pastorálnych konferencií „Od Hurbana k Struhárikovi“. Je autorom viacerých bibliografických hesiel

v diele „Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry“. Ako posledná mu bola vydaná knižka „So šťastím bych sa delil – Kamienky košarišskej mozaiky“.

Jeho najrozsiahlejším dielom sú 5-zväzkové Dejiny ev. a. v. cirkevného zboru v Holíči, kde sú zachytené nielen udalosti zboru, životopisy funkcionárov, ale rozobral aj otázky týkajúce sa morálky, pedagogiky, ekonómie, činnosti cirkevných spolkov, no aj cirkevnej politiky a spolupráce s farármi z Čiech a Moravy.

Za prínos v oblasti histórie mu bola v roku 1995 udelená Krmanova cena. Pavel Proksa svojou skromnosťou, múdrosťou a prirodzenou autoritou je vzorom pre mnohé generácie.